



## Facultade de Filoloxía e Tradución

(\*)

Horarios

### Horarios

[http://webs.uvigo.es/fft/index.php?option=com\\_rokdownloads&view=folder&Itemid=74](http://webs.uvigo.es/fft/index.php?option=com_rokdownloads&view=folder&Itemid=74)

## Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios

### Materias

#### Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V01G400V01301	Lingua e comunicación oral e escrita: galego	1c	9
V01G400V01302	Lingua e comunicación oral e escrita: español	1c	9
V01G400V01303	Lingua portuguesa II	1c	6
V01G400V01304	Obras principais das literaturas galega e lusófona	1c	6
V01G400V01401	Sociolingüística	2c	6
V01G400V01402	Retórica e poética	2c	6
V01G400V01403	Latín e literatura grecolatina	2c	6
V01G400V01404	Literatura comparada	2c	6
V01G400V01405	Literatura en lingua española	2c	6

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Lingua e comunicación oral e escrita: galego**

Materia	Lingua e comunicación oral e escrita: galego			
Código	V01G400V01301			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Costas González, Xosé Henrique			
Profesorado	Costas González, Xosé Henrique Soto Andion, Xosé			
Correo-e	xcostas@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo alicerzar coñecementos teórico-prácticos da lingua galega nun nivel intermedio-alto oral e escrito nos distintos compoñentes lingüísticos: fónico, ortográfico, morfosintáctico, léxico-semántico e textual.			

**Competencias**

Código				
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B4	Mellora da capacidade de comunicación en español, galego e portugués en diferentes contextos profesionais, traballando as destrezas de comprensión e expresión orais e escritas.			
B10	Integrar coñecementos e poder desenvolver un proceso de comunicación sólido a partir dunha información que, aínda que sexa incompleta, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas ao proceso comunicativo.			
C1	Perfecto dominio instrumental das linguas galega, española e portuguesa.			
C2	Coñecemento da gramática das linguas galega, española e portuguesa.			
C17	Coñecemento teórico e práctico dos dicionarios do español/galego/portugués nos seus diferentes formatos.			
C19	Coñecemento das ciencias sociais e humanas.			
D1	Capacidade de aplicar os coñecementos á práctica			
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.			
D3	Capacidade de xerar novas ideas.			
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.			
D8	Capacidade de análise e síntese.			
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.			
D10	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.			
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.			
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.			

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Consolidación de aspectos teóricos e prácticos avanzados do galego oral e escrito nos distintos niveis lingüísticos (léxico-semántico, morfosintáctico, fónico e ortográfico) e discursivos	A1	B4	C1	D1
	A2	B10	C2	D2
	A4		C17	D3
	A5		C19	D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12

## Contidos

Tema	
1.- Situación de contacto galego-castelán en Galicia: as interferencias recíprocas.	1.1.- Interferencias históricas (léxico) 1.2.- Interferencias recentes (fonética, fonoloxía, morfoloxía, sintaxe e léxico).
2.- A comunicación escrita en galego	2.1.- As Normas oficiais. Outras propostas non oficiais. 2.2.- Niveis e rexistros do galego escrito. 2.3.- Textos especializados: características. 2.4.- Recursos tecnolóxicos para a escrita en galego: dicionarios, correctores, glosarios especializados etc.
3.- A comunicación oral en galego	3.1.- Descrición fonética e fonolóxica en galego: interferencias e ortofonía. 3.2.- Prosodia e entoación en galego: interferencias. 3.3.- Sintaxe e oralidade.
4.- Léxico e fraseoloxía do galego	4.1.- A restauración léxica do galego: niveis e rexistros léxicos no galego oral e no galego escrito. 4.2.- Fraseoloxía do galego.
5.- Comunicación e calidade lingüística en galego	5.1.- Medios de comunicación escritos. 5.2.- Medios de comunicación audiovisuais. 5.3.- Comunicación institucional.

## Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos docentes e/ou divulgativos	0	3	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	56	76
Presentacións/exposicións	5	18	23
Traballos tutelados	2	22	24
Actividades introdutorias	2	2	4
Sesión maxistral	13	1	14
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates etc., impartidos por relatores de prestixio e que complementen a formación do alumnado. O alumnado semipresencial terá información destas actividades e un resumo dos seus contidos.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade en que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia contida en cada un dos bloques temáticos e subapartados. Para o alumnado semipresencial faranse seminarios especiais cada tres semanas para resolución de problemas e exercicios.
Presentacións/exposicións	Exposición inividual oral por parte do alumnado dun traballo sobre un dos subtemas do programa. O alumnado semipresencial fará estas exposicións nas sesións de seminarios ou titorías expresamente sinaladas para el.
Traballos tutelados	Elaboración dun traballo proposto polo docente que permita avaliar o coñecemento oral e escrito do alumnado no relativo ao dominio da lingua, técnicas e métodos de comunicación e exposición etc. Nas titorías ou seminarios para alumnado semipresencial tamén se avaliará a corrección oral.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre un tema, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas, directrices dun traballo ou exercicio etc. Ao alumnado semipresencial facilitaráselle por teledocencia todo tipo de materiais empregados nas aulas.

## Atención personalizada

**Metodoloxías**      **Descrición**

Traballos tutelados O docente poderá ter algunha titoría individualizada ou en pequeno grupo co alumnado a propósito das presentacións/exposicións ou dos traballos e proxectos se non abonda coas explicacións, comentarios e indicacións que se dean nas aulas prácticas. O alumnado semipresencial terá como mínimo que asistir a tres seminarios ou titorías grupais cuxos horarios se establecerán entre todos ao comezo do curso.

**Avaliación**

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de formación paralela relacionadas coa materia	5	A1 A2 A4 A5	B4 B10	C1 C2 C17 C19	D1 D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade en que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.	15	A1 A2 A4 A5	B4 B10	C1 C2 C17 C19	D1 D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12
Presentacións/exposicións	Exposición oral individual por parte do alumno, diante do docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto, etc. Terase en conta a corrección oral. Estas exposicións irán tendo lugar no derradeiro mes de curso.	15	A1 A2 A4 A5	B4 B10	C1 C2 C17 C19	D1 D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12
Traballos tutelados	Elaboración dun traballo proposto polo docente que permita avaliar a competencia do alumnado no relativo ao dominio da lingua, técnicas e mecanismos de redacción dun texto. Terase en conta a corrección escrita. O traballo será entregado na última semana de curso.	15	A1 A2 A4 A5	B4 B10	C1 C2 C17 C19	D1 D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exercicio compilatorio de toda a teoría e práctica exposta nas aulas. Combínanse preguntas teóricas con exercicios prácticos sobre temas do programa. Esta proba, ao final do curso, complétase cunha entrevista pública co alumnado para avaliar a competencia en comunicación oral, que se desenvolverá nas últimas sesións presenciais. Para o alumnado semipresencial esta proba oral terá lugar no derradeiro seminario.	50	A1 A2 A4 A5	B4 B10	C1 C2 C17 C19	D1 D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

Forma parte da mesma proba longa unha entrevista/conversa con cada alumno para avaliar o profesor o grao de corrección na súa competencia oral en lingua galega. Esta proba oral é complementaria da proba escrita.

Na segunda convocatoria da materia, o alumnado deberá entregar o traballo e examinarse dos contidos teóricos e prácticos impartidos ao longo do curso. A proba de resposta longa contará un 50%, o traballo un 30% e o 20% restante será a puntuación obtida en exposicións públicas e resolucións de exercicios na aula.

---

## **Bibliografía. Fontes de información**

---

- Ballenato Prieto, Guillermo (2013). *Comunicación eficaz. Teoría y práctica de la comunicación humana*. Madrid: Pirámide
- Câmara, J. Matosso (1986). *Manual de Expressão Oral & Escrita*. Petrópolis: Vozes
- Cassany, Daniel (2006): *Taller de textos. Leer, escribir y comentar en el aula*. Barcelona: Paidós
- Collard, Gilbert (2012). *El arte de hablar en público*. Bilbao: Mensajero
- Domínguez Dapena, Cristina (2004). *Técnicas de expresión oral. O uso expresivo da voz*. Vigo: Galaxia
- Fernández Rei, Elisa & Regueira, Xosé Luís (eds.) (2008). *Perspectivas sobre a oralidade*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega
- Freixeiro Mato, X. R. (1998-2003): *Gramática da lingua galega*, 4 vols. Vigo: A Nosa Terra.
- González, M. e A. Santamarina (dirs.) (2004): *Vocabulario da lingua galega (VOLG)*. A Coruña: Real Academia Galega / Instituto da Lingua Galega.
- Hernández Guerrero, José Antonio & García Tejera, María del Carmen (2004). *El arte de hablar. Manuel de Retórica Práctica y de Oratoria Moderna*. Barcelona: Ariel
- Koch, Ingedore G. Villaça (1992). *A inter-ação pela linguagem*. São Paulo: Contexto
- López Viñas, Xoán et al. (2010). *Gramática práctica da lingua galega. Comunicación e expresión*. A Coruña: Baía
- Montolío, Estrella (coord.) (2008): *Manual práctico de escritura académica*. Barcelona: Ariel
- Mosquera Castro, Estefanía (2013). *Didáctica da lingua e novos soportes comunicativos. A linguaxe SMS*. A Coruña: Asociación Socio-Pedagóxica Galega
- Real Academia Galega (2000): *Diccionario da Real Academia Galega*. A Coruña: Real Academia Galega. 3ª ed.
- Regueira Fernández, X. L. (2013). *Estándar oral e modelos de lingua. A letra miúda 2* ([http://coordinadoraendl.org/aletramiuda/index.php?art=art2\\_n2.html](http://coordinadoraendl.org/aletramiuda/index.php?art=art2_n2.html))
- Regueira, Xosé L. (coord.) (1998): *Os sons da lingua*. Vigo: Xerais.
- Romero Gualda, Mª Victoria (coord.) (2002): *Lengua española y comunicación*. Barcelona: Ariel
- Studer, Jürg (2000). *Oratoria. El arte de hablar, disertar, convencer*. Madrid: El Drac
- Verderker, Rudolph F. (2000). *Comunicación oral efectiva*. México: International Thompson

---

## **Recomendacións**

---

### **Materias que continúan o temario**

---

Sociolingüística/V01G400V01401

---

### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

---

Lingua e comunicación oral e escrita: español/V01G400V01302

---

### **Outros comentarios**

---

Non é recomendable esta materia para o alumnado de intercambio que non posúa un nivel avanzado de galego, portugués ou español.

Recoméndase cursar as materias do módulo de Lingua Galega de 3º e 4º.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Lingua e comunicación oral e escrita: español**

Materia	Lingua e comunicación oral e escrita: español			
Código	V01G400V01302			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS 9	Sinale OB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, María Rosa			
Profesorado	Pérez Rodríguez, María Rosa			
Correo-e	rosa@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia revisa e reforza os coñecementos de lingua española que ten o alumnado. Ademais, a materia incide na aplicación práctica da norma académica adaptada á construción de discursos orais e escritos de carácter formal en contextos *comunicativos diversos.			

**Competencias**

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacitación do estudantado para que adquira coñecementos lingüísticos e literarios.
B9	Posuír as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando de xeito autónomo baseándose nos coñecementos adquiridos e no uso das novas tecnoloxías.
C1	Perfecto dominio instrumental das linguas galega, española e portuguesa.
C2	Coñecemento da gramática das linguas galega, española e portuguesa.
C17	Coñecemento teórico e práctico dos dicionarios do español/galego/portugués nos seus diferentes formatos.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D8	Capacidade de análise e síntese.
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Consolidación de aspectos teóricos e prácticos avanzados do español oral e escrito nos distintos niveis lingüísticos (léxico-semántico, morfosintáctico, fónico e ortográfico) e discursivos.	A1	B1	C1	D2
	A2	B9	C2	D8
	A4		C17	D9
	A5			D11

**Contidos**

Tema	
1. Norma e uso da lingua española.	1.1. Norma e uso. 1.2. A norma académica e o concepto de estándar culto en español. A política lingüística panhispánica da RAE 1.3. Orto(tipo)grafía, ortofonía e ortoloxía.
2. A norma académica e o léxico	2.1. Corrección no léxico: neoloxismos, préstamos, cultismos; erros habituais. 2.2. Materiais de consulta: dicionarios, gramáticas, manuais de estilo.

3. Organización e creación textual.	3.1. Tipos de textos: xornalísticos, publicitarios, científicos, administrativos. 3.2. Organización e redacción de textos. Coherencia, cohesión, adecuación.
4. A comunicación oral en español.	4.1. O discurso oral formal. 4.2. Corrección e precisión lingüística. 4.3. A comunicación non verbal.

### Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	22	44	66
Resolución de problemas e/ou exercicios	40	81	121
Presentacións/exposicións	4	12	16
Traballos tutelados	2	10	12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	3	4
Probas de resposta curta	1	3	4

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Recoméndase vivamente ao alumnado de réxime semipresencial a asistencia a esta sesión de actividades na que se proporcionará información sobre o desenvolvemento e planificación do curso.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor de contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que o estudante ten que desenvolver. O alumnado de réxime semipresencial terá acceso aos materiais necesarios a través da plataforma de teledocencia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións apropiadas ou correctas mediante a aplicación de diferentes rutinas ou procedementos. O alumnado de réxime semipresencial poderá acceder aos exercicios que se traballaron nas clases prácticas a través da plataforma de teledocencia; poderá entregalos para a súa corrección e comentario, cando cumpra, a través dos medios dispostos (plataforma, correo e, etc.) nos prazos que se determinen.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.

### Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Para a realización de traballos, presentacións ou exposicións, así como para a resolución de exercicios e problemas propostos na aula, a docente reservará un tempo de atención personalizada co fin de atender e resolver as dúbidas do alumnado. Por ese motivo, recoméndase a consulta individual ou en pequenos grupos nas titorías. Recoméndase ao alumnado de réxime semipresencial que asista polo menos a dous ou tres titorías presenciais durante o cuadrimestre; ademais, poderán utilizarse para titorías os medios non presenciais dispoñibles (titoría virtual, correo electrónico, teléfono...).
Presentacións/exposicións	Para a realización de traballos, presentacións ou exposicións, así como para a resolución de exercicios e problemas propostos na aula, a docente reservará un tempo de atención personalizada co fin de atender e resolver as dúbidas do alumnado. Por ese motivo, recoméndase a consulta individual ou en pequenos grupos nas titorías. Recoméndase ao alumnado de réxime semipresencial que asista polo menos a dous ou tres titorías presenciais durante o cuadrimestre; ademais, poderán utilizarse para titorías os medios non presenciais dispoñibles (titoría virtual, correo electrónico, teléfono...).
Traballos tutelados	Para a realización de traballos, presentacións ou exposicións, así como para a resolución de exercicios e problemas propostos na aula, a docente reservará un tempo de atención personalizada co fin de atender e resolver as dúbidas do alumnado. Por ese motivo, recoméndase a consulta individual ou en pequenos grupos nas titorías. Recoméndase ao alumnado de réxime semipresencial que asista polo menos a dous ou tres titorías presenciais durante o cuadrimestre; ademais, poderán utilizarse para titorías os medios non presenciais dispoñibles (titoría virtual, correo electrónico, teléfono...).

### Avaliación

	Descrición		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas e/ou exercicios	-Exame: exercicios, actividades ou problemas (20%).  -Entrega de tres exercicios prácticos breves ao longo do cuadrimestre. (10%)	30	A1 A2	B1 C1 C17	C2 D8 D11	D2
Presentacións/exposicións	Presentación oral dun traballo individual cuxo tema se acordará previamente coa docente	30	A4 A5	C1	D2 D11	
Traballos tutelados	Presentación dun traballo escrito sobre un tema relacionado coa materia.	20	A2 A4 A5	B9 C1 C17	D2 D8 D9 D11	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame: pregunta(s) aberta(s) sobre un tema do programa	10	A1 A5	B1 C2	D8	
Probas de resposta curta	Exame: preguntas breves sobre aspectos concretos do programa	10	A1 A5	B1 C2	D8	

### Outros comentarios sobre a Avaliación

Non se poderá obter a cualificación de aprobado se non se alcanza un mínimo de 3 puntos (sobre 10) en cada unha das partes que se indican a continuación: exame (no seu conxunto), presentación oral e traballo tutelado escrito.

A entrega do traballo tutelado programárase para a última semana de outubro (26-30). As presentacións orais terán lugar na terceira semana de novembro (16-20). As partes da avaliación definidas como "Exame: preguntas abertas", "exame: preguntas breves" e "exame: exercicios, actividades e problemas" concentráranse nunha proba que terá lugar na última semana de clase (14-18 de decembro; tamén podería ser, se é necesario para a planificación xeral do curso, o 21 ou 22 de decembro).

As alumnas e alumnos, tanto de réxime presencial como semipresencial, que non alcancen o aprobado en decembro co sistema arriba exposto poderán presentarse a exame no mes de xaneiro (día 15 de xaneiro). O día do exame deberán facer entrega do traballo tutelado e realizar unha presentación oral. O alumnado que non alcance o aprobado en xaneiro poderá presentarse a exame en xullo, na data oficial correspondente, nas mesmas condicións que rexen para o exame de xaneiro. O alumnado que se atope no caso de ter aprobadas parte das probas poderá conservar as cualificacións desas partes, previo acordo coa profesora, nas oportunidades de xaneiro e xullo.

Tanto nos exames como no resto dos exercicios e probas propostos penalizaranse os erros de expresión (ortografía, puntuación, incoherencias sintácticas, uso inadecuado do léxico, etc.). No caso de que se detecte copia ou plaxio nalguna proba, esta non se puntuará.

O alumnado erasmus interesado en cursar a materia deberá ter presente que resulta altamente recomendable ter un nivel de lingua española igual ou superior a C1.

### Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

- Cassany, Daniel, *La cocina de la escritura*, Barcelona, Anagrama, 1995.
- Martínez de Sousa, José, *Ortografía y ortotipografía del español actual*, Gijón, Trea, 2004.
- Fernández Romero, Jose Antonio, *Manual atípico y sinóptico para la corrección de textos (ortografía y morfosintaxis)*, Universidade de Vigo, 2012.
- Montolío, Estrella (coord), *Manual práctico de escritura académica*, Ariel, Barcelona, 2000.
- Real Academia Española, *Ortografía de la lengua española*, Madrid, Espasa, 1999.
- Real Academia Española, *Diccionario panhispánico de dudas*, Madrid, Santillana, 2005.
- Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española, *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid, Espasa, 2009.

Bibliografía complementaria

Indicarase en clase a bibliografía complementaria e específica para cada tema.

### Recomendacións





**DATOS IDENTIFICATIVOS****Lingua portuguesa II**

Materia	Lingua portuguesa II			
Código	V01G400V01303			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Outros			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Teixeira Nogueira, Carlos Manuel			
Profesorado	Teixeira Nogueira, Carlos Manuel			
Correo-e	carlosnogueira1@sapo.pt			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia trátase de adquirir coñecementos básicos de lingua portuguesa (en comprensión e expresión oral e escrita) e coñecementos básicos sobre os países de lingua oficial portuguesa e as súas culturas (correspondentes ao nivel B1/B2 do Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas).			

**Competencias**

Código	
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Mellora da capacidade de comunicación en español, galego e portugués en diferentes contextos profesionais, traballando as destrezas de comprensión e expresión orais e escritas.
B6	Ser quen de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar á contorna propia na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
C1	Perfecto dominio instrumental das linguas galega, española e portuguesa.
C2	Coñecemento da gramática das linguas galega, española e portuguesa.
C15	Coñecemento das repercusións lingüísticas e interculturais do contacto de linguas.
C18	Coñecemento teórico e práctico da fonética e fonoloxía do galego/español/portugués.
C20	Coñecemento da situación sociolingüística da lingua portuguesa.
D1	Capacidade de aplicar os coñecementos á práctica
D5	Apreciación da diversidade e a multiculturalidade.
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Dominio instrumental da lingua portuguesa de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiência em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).	A2	B4	C1	D1
	A5	B6	C2	D5
			C18	D11
			C20	
Coñecemento da gramática da lingua portuguesa de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiência em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).			C1	D1
			C2	D11
Coñecemento teórico e práctico da fonética e fonoloxía do portugués de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiência em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).			C1	D1
			C2	
			C18	
Coñecemento da situación sociolingüística da lingua portuguesa de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiência em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).			C15	D5
			C20	

<p>Apreciación da diversidade e da multiculturalidade da lusofonía de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).</p>	C15	D5
<p>Habilidade para traballar de forma autónoma con manuais, dicionarios e enciclopedias en lingua portuguesa de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).</p>	D6	D12
<p>Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo en lingua portuguesa de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).</p>	D11	
<p>Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información en lingua portuguesa contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.</p>	D12	

## Contidos

Tema	
Contidos de fonética	Elementos de fonética e fonoloxía das variantes europea e brasileira da lingua portuguesa, de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).
Contidos gramaticais	Elementos gramaticais de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).
Contidos léxico-semánticos	Elementos léxicais e semánticos de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).
Contidos pragmáticos	Elementos de pragmática de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras).
Elementos básicos de cultura lusófona	Contidos básicos de sociolingüística, historia e civilización lusófonas que completen os respectivos temas introducidos en Língua portuguesa 1 de cara ao nivel B1-B2 do Marco Común Europeo de Referencia das Linguas, equivalente ao Diploma Intermédio de Português Língua Estrangeira (DIPLE) e do Certificado de Proficiencia em Língua Portuguesa para Estrangeiros (Celpe-Bras); outros aspectos culturais da lusofonía.

## Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	4	0	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	18	30	48
Traballos de aula	18	30	48
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	13	15
Probas de resposta curta	2	10	12
Outras	4	4	8
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	0	5	5
Observación sistemática	0	10	10

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesorado explicará os contidos esenciais de cada un dos temas, aclarando os conceptos-clave da materia e orientando ao alumnado nas lecturas obrigatorias relacionadas con cada tema. No caso do réxime semipresencial, o alumnado disporá na plataforma de ensino virtual Faitic das indicacións e dos materiais necesarios para avanzar en cada unidade temática.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Sesións prácticas: exercicios gramaticais e revisións que requiren unha preparación previa por parte do alumnado. Traballos en grupo e exposicións na aula. No caso do réxime semipresencial, o alumnado disporá na plataforma de ensino virtual Faitic das indicacións e dos materiais necesarios para realizar os exercicios correspondentes e para avanzar en cada unidade temática.

Traballos de aula	Sesi3ns pr3cticas, exercicios pr3cticos de producci3n oral e escrita. Revisi3n de contidos gramaticais con exercicios realizados dentro da aula. No caso do r3xime semipresencial, o alumnado dispor3 na plataforma de ensino virtual Faitic das indicaci3ns e dos materiais necesarios para realizar os traballos correspondentes e para avanzar en cada unidade tem3tica.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a conferencias, filmes, seminarios, pr3cticas de campo e outras actividades relacionadas cos contidos da materia. No caso do r3xime semipresencial, o alumnado dispor3 na plataforma de ensino virtual Faitic das indicaci3ns e dos materiais necesarios para acompañar os eventos docentes e divulgativos.

### Atenci3n personalizada

Metodoloxías	Descrici3n
Traballos de aula	Atenci3n a problemas específcos presentados polo alumnado durante as sesi3ns pr3cticas. No caso do r3xime semipresencial, a resoluci3n de problemas e a revisi3n dos traballos de aula farase a trav3s da plataforma de ensino virtual Faitic.
Resoluci3n de problemas e/ou exercicios	Atenci3n a problemas específcos presentados polo alumnado durante as sesi3ns pr3cticas. No caso do r3xime semipresencial, a resoluci3n de problemas e a revisi3n dos traballos de aula farase a trav3s da plataforma de ensino virtual Faitic.

### Avaliaci3n

	Descrici3n	Cualificaci3n	Resultados de Formaci3n e Aprendizaxe			
Probas de resposta curta	Exame escrito sobre os contidos te3rico-pr3cticos vistos durante o curso. No caso do r3xime semipresencial, o alumnado tam3n ten que estar presente no d3a do exame. O exame realizarase na 3ltima sesi3n de aulas.	40	A2	B4 B6	C1 C2	D1 D6 D11
Outras	Proba oral individual. No caso do r3xime semipresencial, o alumnado tam3n ten que estar presente no d3a do exame. A proba oral realizarase na 3ltima semana de aulas.	30	A2	B4	C1 C2 C15 C18	D1 D11
Probas pr3cticas, de execuci3n de tarefas reais e/ou simuladas.	Realizaci3n de probas ou tarefas sobre temas indicados polo profesor. No caso de alumnado en r3xime non presencial o alumnado realizar3 estas probas ou tarefas co apoio da plataforma Faitic.	20	A2 A5	B6	C15 C20	D5 D6 D11 D12
Observaci3n sistem3tica	Observaci3n das prestaci3ns do alumnado nos 3mbitos de "Resoluci3n de problemas e/ou exercicios", "Traballos de aula", a participaci3n en xeral e a asistencia 3s actividades relacionadas coa materia. o caso do r3xime semipresencial, practicarase un seguimento virtual do alumnado ao longo do curso.	10			C1 C2 C15 C18 C20	D6 D11 D12

### Outros comentarios sobre a Avaliaci3n

As/Os estudantes deber3n escoller no principio do curso entre d3as opci3ns: un sistema de avali3n continua (cf. supra) ou un sistema de avali3n 3nica. Recomendase optar polo primeiro.

Dado o car3cter da materia 3 moi recomend3bel asistir con regularidade 3s aulas. Recomendase ao alumnado semipresencial de acudir con regularidade 3s titor3as e aos seminarios específcos que se poder3n ofrecer ao longo do cuadrimestre.

Para a avali3n 3nica 3 preciso superar ambas as probas (escrita e oral) para superar a materia. Copia ou plaxio nos respectivos exames ser3 penalizado cun suspenso (nota num3rica: 0) nas mesmas.

3 recomendable consultar regularmente os espazos virtuais da materia na plataforma TEMA (<http://faitic.uvigo.es>).

Quen opte de forma directa pola avali3n 3nica ser3 avaliada/o ao final do primeiro per3odo, na primeira edici3n das actas, da seguinte forma:

1. Cunha proba escrita te3rico-pr3ctica (contando 75% da nota final [teoria: 25%; pr3ctica: 50%]). A proba escrita realizarase na 3ltima sesi3n de aulas, coincidindo co exame do grupo en avali3n continua.
2. Cunha proba de expresi3n oral (contando 25% da nota final) que ser3 gravada. A proba oral realizarase na 3ltima semana de aulas.

3 preciso superar ambas as probas (escrita e oral) para aprobar a materia. Copia ou plaxio nos respectivos exames ser3

penalizado cun suspenso (nota numérica: 0) nas mesmas.

A convocatoria das probas de expresión oral deberá acordarse co profesorado coa antelación necesaria (mínimo 2 semanas antes do final do período de aulas), sendo responsabilidade do alumnado contactar co profesorado. A non presentación á proba de expresión oral suporá a obtención dunha calificación de 0 (cero) puntos na mesma.

Os mesmos criterios de avaliación aplicaranse na segunda edición das actas (xullo).

En todo caso, recoméndase a asistencia ás aulas e ás titorías e consultar regularmente os espazos virtuais da materia na plataforma (<http://faitic.uvigo.es>), mesmo que non se siga o sistema de avaliación continua.

Para o grupo semipresencial ofreceranse dúas sesións de titorías grupais, a maiores das titorías individuais: na primeira semana de outubro e na última semana de novembro.

---

## **Bibliografía. Fontes de información**

A seguinte bibliografía completárase no inicio do curso:

<http://www.portaldalinguaportuguesa.org/>

<http://www.ciberduvidas.com/>

Câmara Jr., Joaquim Mattoso, *Estrutura da Língua Portuguesa*, 19.ª ed., Petrópolis, Vozes, 1989. (ISBN: 85-326-0061-1).

--- *Problemas de Linguística Descritiva*, 13.ª ed., Petrópolis, Vozes, 1988.

Carmo, Leonete, *Olá! Como está?*, Lisboa, Lidel, 2009.

Coimbra, Isabel, e Coimbra, Olga. *Gramática Ativa 1*, 3.ª ed., Lisboa, Lidel, 2011. (ISBN: 978-972-757-638-8).

Coimbra, Isabel, e Coimbra, Olga. *Gramática Ativa 2*, 3.ª ed., Lisboa, Lidel, 2012. (ISBN: 978-972-757-173-4).

*Com ou sem Acento?*, Porto, Porto Editora, 2012. (ISBN: 978.972.0.31936-4).

*Com ou sem Hífen?*, Porto, Porto Editora, 2012. (ISBN: 978.972.0.01713-0).

Cristóvão, Fernando (dir. e coord.). *Dicionário Temático da Lusofonia*, Lisboa, Texto Editores, 2005. (ISBN: 978-972-472-935-0).

Cristóvão, Fernando, *Da Lusitanidade à Lusofonia*, Coimbra, Almedina, 2008. (ISBN: 978-972-403-445-4)

*Dicionário da Língua Portuguesa 2011*, Porto, Porto Editora, 2010. (ISBN: 978-972-0-01564-8)

*Dicionário Moderno de Sinónimos e Antónimos*. Acordo ortográfico. Porto, Porto Editora, 2012. (ISBN: 978.972.0.5754-9).

*Dicionário Moderno de Verbos Portugueses*, Porto, Porto Editora, 2010. (ISBN: 978-972-0-05756-3).

*FLIP 9 - Ferramentas para a Língua Portuguesa*, Ed. Priberam, 2015. [[www.flip.pt](http://www.flip.pt)].

Machado, José Barbosa, *Introdução à História da Língua e Cultura Portuguesas*, Braga, Edições Vercial, 2009. (ISBN: 978-972-99038-8-5-3).

*Novo Corretor Aurélio 2*, Ed. Positivo, 2010. [[www.flip.pt](http://www.flip.pt)].

Sobral, José Manuel, *Portugal, Portugueses: Uma Identidade Nacional*, s.l., Fundação Francisco Manuel dos Santos, 2012. (ISBN: 978-989-8424-65-5).

---

## **Recomendacións**

---

### **Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Obras principais das literaturas galega e lusófona/V01G400V01304

---

### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Idioma moderno: Língua portuguesa I/V01G400V01105

---

## **Outros comentarios**

Un bo nivel de lingua galega facilita a adquisición de coñecementos de lingua portuguesa.

A lectura e audición habitual de textos en lingua portuguesa, facilita igualmente a aprendizaxe.

Aviso importante para alumnado de intercambio (Erasmus): O ensino de Lingua Portuguesa na UVigo diríxese a un alumnado que ten o galego e/ou castelán como lingua materna, de maneira que a progresión é rápida. Non se recomenda ao alumnado de intercambio que non teña un nivel de B2 nestas linguas e un A2 (como mínimo) en lingua portuguesa matricularse nesta materia.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Obras principais das literaturas galega e lusófona**

Materia	Obras principais das literaturas galega e lusófona			
Código	V01G400V01304			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Galego Outros			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Fernández Álvarez, Manuel Santiago Angueira Viturro, Anxo			
Profesorado	Angueira Viturro, Anxo Fernández Álvarez, Manuel Santiago			
Correo-e	mffft@uvigo.es angueira@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Visión xeral dos textos e autores principais das literaturas galega e lusófona.			

**Competencias**

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacitación do estudantado para que adquira coñecementos lingüísticos e literarios.
B2	Adquisición dos fundamentos metodolóxicos e críticos que permita ao estudantado acceder ao exercicio da actividade profesional cunha formación versátil e interdisciplinar.
B5	Capacidade do estudantado para comprender as interrelacións pertinentes entre os diversos ámbitos de estudo que integran o título.
B7	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüísticos e literarias.
C3	Coñecemento da literatura galega, española e portuguesa.
C6	Coñecemento dos conceptos e métodos da análise literaria.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Capacidade de xerar novas ideas.
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D8	Capacidade de análise e síntese.
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D10	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.
D13	Capacidade para avaliar criticamente a bibliografía consultada e para encadrala nunha perspectiva teórica.

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Adquisición dos fundamentos teóricos sobre autores e obras narrativas e ensáísticas dos sistemas literarios galego e da lusofonía. Coñecementos e destrezas para analizar textos narrativos e ensáísticos, así como sintetizar, relacionar e describir estas tradicións literarias nos seus distintos ámbitos culturais e sociais. Estudo das obras máis importantes así como dos movementos literarios.	A1	B1	C3	D2
	A2	B2	C6	D3
	A5	B5		D6
		B7		D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D13

## Contidos

### Tema

1. Épica e descubertas nos inicios da literatura galega e portuguesa: Camoens, Mendes Pinto e Pondal.	A emerxencia de novas literaturas. A emerxencia das literaturas hispánicas. Teoría das literaturas emerxentes. O caso portugués. O caso galego. Os procesos de emancipación nacional e literaria dos países lusófonos. Mendes Pinto. Camoens. Eduardo Pondal. A épica e a nova épica.
2. O século XIX: De Rosalía a Eça de Queirós.	O século XIX nas literaturas ibéricas. Lingua, literatura e nación. A tradición literaria portuguesa á altura do S. XIX. A tradición literaria galega á altura do S. XIX
3. As vangardas en Galicia e Portugal: Pessoa e Manoel Antonio.	A caída do Antigo Réxime. A revolución industrial. O réxime liberal burgués. Os manifestos vangardistas. A vangarda en Europa. En Portugal e Galicia.
4. Literatura brasileira: Jorge Amado.	A literatura brasileira. Períodos, obras e autores principais. Referencia: a figura de Jorge Amado.
5. Literaturas africanas de lingua portuguesa: Mia Couto.	As literaturas africanas. Períodos, obras e autores principais. Referencia: a figura de Mia Couto.
6. Textos de referencia da literatura galega 1: Blanco Amor	A literatura galega de posguerra. Existencialismo. Realismo. Realismo Máxico. A Nova Narrativa Galega. Referenciar: A Esmorga de Eduardo Blanco Amor.
7. Textos de referencia da literatura galega 2: Álvaro Cunqueiro	A literatura galega de posguerra. Existencialismo. Realismo. Realismo Máxico. A Nova Narrativa Galega. Referencia: a obra de Álvaro Cunqueiro.
8. Textos de referencia da literatura galega 3: Méndez Ferrín.	A literatura galega de finais do franquismo e dos inicios da transición democrática. Referencia: a obra de Xosé Luís Méndez Ferrín

## Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	32	36	68
Traballos de aula	13	36	49
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	30	33

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O desenvolvemento da aula farase a partir de explicacións sobre cada tema nas que se vaian introducindo tamén os textos pertinentes. O alumnado semipresencial deberá asistir a sesións de titoría, que se celebrarán a razón de unha por mes, aproximadamente. Ademais, disporán en Faitic de cuestionarios, apuntamentos, presentacións gráficas e vídeos e outro material diverso que consideren os profesores.
Traballos de aula	Serán necesarios ás veces para completar as explicacións da aula. O alumnado semipresencial deberá realizar os mesmos traballos presentándoos por escrito, via correo electrónico ou segundo acorde cos profesores.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Na aula faremos lecturas e comentarios dos textos máis salientables, dedicándolle a última parte de cada unha das sesións, que o alumnado deberá completar con outras lecturas e comentarios suxeridos.

## Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O discente recibirá as explicacións e indicacións oportunas para un seguimento correcto da materia e para satisfacer todo tipo de inquiredanzas sobre o temario. O alumnado semipresencial deberá asistir ás sesións de titoría sinaladas e manterá correspondencia continuada cos profesores ben vía Faitic, ben vía correo electrónico.



Sesión maxistral	O discente recibirá as explicacións e indicacións oportunas para un seguimento correcto da materia e para satisfacer todo tipo de inquiredanzas sobre o temario. O alumnado semipresencial deberá asistir ás sesións de titoría sinaladas e manterá correspondencia continuada cos profesores ben vía Fatic, ben vía correo electrónico.
Traballos de aula	O discente recibirá as explicacións e indicacións oportunas para un seguimento correcto da materia e para satisfacer todo tipo de inquiredanzas sobre o temario. O alumnado semipresencial deberá asistir ás sesións de titoría sinaladas e manterá correspondencia continuada cos profesores ben vía Fatic, ben vía correo electrónico.

## Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Sesión maxistral	70	A1 B1 C3 D2 A2 B2 C6 D3 A5 B5 D6 B7 D8 D9 D10 D11 D12 D13
Traballos de aula	15	B1 C3 D2 B2 C6 D3 B5 D6 B7 D8 D9 D10 D11 D12 D13
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	A1 B1 C3 D2 A2 B2 C6 D3 A5 B5 D6 B7 D8 D9 D10 D11 D12 D13

## Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado, tanto presencial como non presencial, que se presente en segunda convocatoria realizará unha proba por escrito con contidos pertencentes a todo o temario, incluíndo:

1.- recoñecemento de textos, 2.- comentario de textos, 3.- preguntas curtas de resposta curta e 4.- preguntas longas para desenvolver.

En función do desenvolvemento do curso e da actividade desenvolvida por cada un dos discentes algún(s) destes apartados pode(n) non ser necesario. A proba celebrarase nas primeiras semanas logo do final da actividade docente en data acordada polo profesor e o alumnado.

## Bibliografía. Fontes de información

Álvarez Sellers, M. R. (Ed.). (1999). *Literatura portuguesa y literatura española: influencias y relaciones*. València: Universitat de València, Departamento de Filología Española, Área de portugués.

*Biblos: enciclopédia Verbo das literaturas de língua portuguesa*. (1995). Lisboa: Verbo.

Buescu, M. L. C. (1990). *Literatura portuguesa medieval*. Lisboa: Universidade Aberta.

Carballo Calero, R. (1975). *Historia da literatura galega contemporánea* (2ª ed). Vigo: Galaxia.

Cobas Brenlla, X. (1991). *Historia da literatura infantil e xuvenil galega*. S.l.: s.n.

Fernández del Riego, F. (1971). *Manual de Historia da Literatura Galega* (2ª ed). Vigo: Galaxia.

Fundação Calouste Gulbenkian (Ed.). (1997). *História e antologia da literatura portuguesa*. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian.

Leal Gómez, B. (2006). *Historia da literatura galega*. Santiago de Compostela: Lóstrego.

Moisés, M. (Ed.). (1981). *Pequeno dicionário de literatura portuguesa*. Sao Paulo: Cultrix.

Pena, X. R. (2013). *Historia da literatura galega* (1ª ed.). Vigo: Edicións Xerais de Galicia.

Salinas Portugal, F. (1999). *Entre próspero e Caliban: literaturas africanas de língua portuguesa*. Santiago de Compostela: Laiovento.

Saraiva, A. J., & Lopes, Ó. (1996). *História da literatura portuguesa* (16ª ed., corr. e act). Porto: Porto Editora.

Teixeira, R. de A. (1998). *A guerra colonial e o romance português: agonia e catarse* (2ª ed). Lisboa: Notícias.

---

## **Recomendacións**

### **Materias que continúan o temario**

Historia: Historia das culturas ibéricas/V01G400V01201

### **Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Historia: Historia das culturas ibéricas/V01G400V01201

Literatura: Teoría da literatura/V01G400V01203

Lingua portuguesa II/V01G400V01303

### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Idioma moderno: Lingua portuguesa I/V01G400V01105

Literatura: Introducción aos estudos literarios/V01G400V01104

Literatura comparada/V01G400V01404

<b>DATOS IDENTIFICATIVOS</b>				
<b>Sociolingüística</b>				
Materia	Sociolingüística			
Código	V01G400V01401			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Tradución e lingüística			
Coordinador/a	Rodríguez Yáñez, Xoan Paulo			
Profesorado	Diz Ferreira, Jorge Rodríguez Yáñez, Xoan Paulo			
Correo-e	xoanp@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo da natureza cultural e social das linguas, así coma da súa heteroxeneidade interna e externa, plasmadas na fala.			

<b>Competencias</b>	
Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacitación do estudantado para que adquira coñecementos lingüísticos e literarios.
B2	Adquisición dos fundamentos metodolóxicos e críticos que permita ao estudantado acceder ao exercicio da actividade profesional cunha formación versátil e interdisciplinar.
B6	Ser quen de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar á contorna propia na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
B7	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüísticos e literarios.
B8	Capacidade para participar en debates e actividades de grupo e organizalos, desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico.
C5	Coñecemento dos conceptos e métodos da análise lingüística.
C13	Coñecemento da situación sociolingüística da lingua galega/española.
C15	Coñecemento das repercusións lingüísticas e interculturais do contacto de linguas.
D1	Capacidade de aplicar os coñecementos á práctica
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Capacidade de xerar novas ideas.
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D8	Capacidade de análise e síntese.
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D10	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.

<b>Resultados de aprendizaxe</b>	<b>Resultados de Formación e Aprendizaxe</b>			
Resultados previstos na materia				
Familiarizar ó alumnado coa natureza socio-cultural das linguas, a través dunha introducción básica (conceptual, teórica e metodolóxica) á sociolingüística xeral, sempre nunha perspectiva reflexiva.	A1 A2	B1 B7 B8	C5	D3 D8
Aplicar directamente ditos coñecementos ás linguas galega e castelá (e tanto na área peninsular coma americana), e para cada un dos temas tratados, con exposición específica do estado da cuestión de cada tema nos eidos sociolingüísticos galego, hispánico e lusófono.	A2		C13 C15	D1 D12

Iniciar ó alumnado en pequenas tarefas de investigación sociolingüística, que inclúan observación, traballo de campo e obtención de datos con distintas metodoloxías (cualitativas e cuantitativas), análise dos mesmos e, no seu caso, propostas de intervención.

A2 B2 C5 D1  
A5 B6 C13 D2  
C15 D6  
D9  
D10  
D11  
D12

## Contidos

Tema	
Tema 1. Introducción ó estudo da heteroxeneidade das linguas.	1.1 Noción de sociolingüística. 1.2 A heteroxeneidade interna das linguas. 1.3 A heteroxeneidade inter-lingüística. 1.4 Conceptos centrais. 1.5 Escolas sociolingüísticas.
Tema 2. O estudo da heteroxeneidade interna das linguas.	2.1 Por que non falamos todos igual? 2.2 As variedades lingüísticas. 2.3 Xéneros discursivos, estilos, rexistros. 2.4 Linguas e códigos comunicativos.
Tema 3. O estudo da heteroxeneidade inter-lingüística.	3.1 O bilingüismo no mundo. 3.2 Paradigmas sociolingüísticos para o seu estudo. 3.3 Conceptos e terminoloxía básica.
Tema 4. Interacción e identidades.	4.1 A fala como fenómeno central. 4.2 Identidades, linguas e usos. 4.3 Da pragmática lingüística á sociolingüística interpretativa. 4.4 Análise da cortesía na interacción. 4.5 Análise da fala bilingüe. 4.6 Análise das identidades de xénero.
Tema 5. Variación e cambio lingüístico.	5.1 O variacionismo laboviano. 5.2 Como estudar a variación lingüística? 5.3 Por que cambian as linguas?
Tema 6. Desigualdades sociais e desigualdades lingüísticas.	6.1 A diversidade lingüístico-cultural do mundo na era global. 6.2 Desenvolvemento social e recuperación lingüística. 6.3 A socialización lingüística infantil: da familia á escola.

## Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	40	60
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	12	32
Traballos tutelados	0	50	50
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta curta	4	0	4

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación dos contidos esenciais da materia (e distinción respecto daqueles accesorios). Clarificación do aparato conceptual e terminolóxico. Orientación sobre as lecturas obrigatorias. O alumnado semipresencial terá á súa disposición (en Faitic) os materiais base de cada un dos temas, incluídas as indicacións sobre as lecturas obrigatorias (lecturas que son comúns a todo tipo de alumnado).
Resolución de problemas e/ou exercicios	Aplicación dos contidos teóricos á resolución de prácticas, que deberán ser resoltas na casa polo alumno e posteriormente corrixidas en clase. O alumnado semipresencial terá á súa disposición (en Faitic) as prácticas de cada un dos temas - que, vía electrónica e/ou en titorías, poderán ser comentadas co profesor.
Traballos tutelados	Realización na casa de 3 tandas de prácticas, que serán corrixidas e avaliadas polo profesor (semanas de entrega, respectivamente: 4ª, 8ª e 12ª do curso). Realización dun traballo de curso (traballo de campo e traballo analítico), que será corrixido e avaliado polo profesor. Este traballo ha ser entregado antes de que finalice o curso. A entrega destas 4 tarefas (3 prácticas máis un traballo de curso) é tamén obrigatoria para os alumnos semipresenciais, que poderán envialas vía electrónica.

Titoría en grupo	Consulta de dúbidas de calquera aspecto da materia. O alumnado semipresencial poderá concertar co profesor titorías específicas (en grupo ou individuais, e tanto presenciais coma vía electrónica) encamiñadas a resolver as súas dúbidas na preparación da materia (contidos básicos e lecturas obrigatorias), na realización das prácticas ordinarias, na elaboración das prácticas para casa ou na do traballo final de curso.
------------------	---

### Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O profesor ha levar un control continuo do traballo de cada alumno. Consultaranse en titorías, ben presenciais, ben por correo electrónico, calquera dúbida ou problema en relación cos exercicios de clase, cos traballos tutelados (prácticas máis traballo final de curso), cos contidos da materia e/ou coas lecturas obrigatorias. Os alumnos semipresenciais poderán facer estes mesmos tipos de consultas, ben vía titorías presenciais (previamente concertadas á súa conveniencia), ben vía electrónica, e coa maior flexibilidade de cara a favorecer a súa progresión na materia.
Traballos tutelados	O profesor ha levar un control continuo do traballo de cada alumno. Consultaranse en titorías, ben presenciais, ben por correo electrónico, calquera dúbida ou problema en relación cos exercicios de clase, cos traballos tutelados (prácticas máis traballo final de curso), cos contidos da materia e/ou coas lecturas obrigatorias. Os alumnos semipresenciais poderán facer estes mesmos tipos de consultas, ben vía titorías presenciais (previamente concertadas á súa conveniencia), ben vía electrónica, e coa maior flexibilidade de cara a favorecer a súa progresión na materia.
Titoría en grupo	O profesor ha levar un control continuo do traballo de cada alumno. Consultaranse en titorías, ben presenciais, ben por correo electrónico, calquera dúbida ou problema en relación cos exercicios de clase, cos traballos tutelados (prácticas máis traballo final de curso), cos contidos da materia e/ou coas lecturas obrigatorias. Os alumnos semipresenciais poderán facer estes mesmos tipos de consultas, ben vía titorías presenciais (previamente concertadas á súa conveniencia), ben vía electrónica, e coa maior flexibilidade de cara a favorecer a súa progresión na materia.

### Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resolución de problemas e/ou exercicios	Aplicación dos contidos teóricos á resolución de prácticas, que deberán ser resoltas na casa polo alumno e posteriormente corrixidas en clase.	10	A2 B2 C13 D1 B6 C15 D8 B7
Traballos tutelados	Realización na casa de 3 tandas de prácticas, que serán corrixidas e avaliadas polo profesor (semanas de entrega, respectivamente: 4ª, 8ª e 12ª de clases). Realización dun traballo de curso (traballo de campo e traballo analítico), que será corrixido e avaliado polo profesor. Este traballo ha ser entregado a mediados de maio. Os alumnos semipresenciais tamén deberán entregar estas prácticas e traballos, nas datas arriba fixadas.	60	A1 C13 D3 A2 C15 D6 D9 D10 D11 D12
Probas de resposta curta	Dous exames parciais escritos (liberatorios) sobre os contidos teóricos da materia, incluídas as lecturas obrigatorias. Estes exames terán lugar, respectivamente, na 8ª semana de clases e na 4ª semana de maio. Os alumnos semipresenciais tamén deberán realizar estes dous exames de xeito presencial nas datas e horas que se fixen; en caso contrario examínanse dos contidos da materia (incluídas as lecturas obrigatorias) nun único exame final -na mesma data e hora que o exame da 4ª semana de maio.	30	A1 B1 C5 D3 D8

### Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será continua e realizarase consonte o detallado máis arriba. É obrigatorio realizar todas as probas previstas na avaliación. A nota final calcularase a partir das notas obtidas nas probas parciais, aplicando as porcentaxes especificadas. O primeiro exame parcial ha ter lugar na 8ª semana de clases, e o segundo exame parcial na 4ª semana de maio (xa que logo, despois do período de docencia). O alumnado que non consiga superar a materia nesta primeira edición de Actas (xuño), será avaliado na segunda edición de Actas (xullo) mediante un exame baseado nos contidos suspensos da materia.

Haberá una modalidade de avaliación única para aqueles alumnos que non poidan facer un seguimento regular da materia. As persoas que estean neste caso deberán comunicarllo ó profesor da materia ó comezo do cuadrimestre, durante as dúas primeiras semanas de clase. Esta avaliación única constará dun exame único baseado nos contidos teóricos e prácticos da materia (incluídas as lecturas obrigatorias), cuxa nota constituirá o 100% da cualificación final. Este exame ha ter lugar na mesma data e hora ca o segundo exame parcial (4ª semana de maio).

Os alumnos que escollan unha modalidade semipresencial deberán presentarse ós dous exames parciais (nas datas e horas

que se fixen para eles) e máis entregar as prácticas e traballos tutelados previstos. Os alumnos semipresenciais tamén deberán comunicarlle ó profesor a súa decisión nas dúas primeiras semanas de clases.

Recoméndase encarecidamente a asistencia a clases, considerada moi importante para unha óptima comprensión dos contidos teóricos e prácticos da materia. Así mesmo, recoméndase unha participación activa no desenvolvemento do curso.

En calquera dos casos, é responsabilidade do alumno manterse ó tanto do traballo na materia (datas de realización das probas e de entrega das prácticas; entrega de materiais de lectura e de prácticas para clase, ben na fotocopiadora, ben en Faitic, etc.).

O exame da segunda edición de Actas terá lugar na data oficial de xullo aprobada pola Xunta de Facultade, e nel a avaliación levarase a cabo mediante un exame baseado nos contidos suspensos da materia.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Ronald Wardhaugh, **Introdución á sociolingüística**, 1992,

Richard L. Hudson, **La sociolingüística**, 1982,

**Estudios de Sociolingüística**, 2000-2006,

**Sociolinguistic Studies**, 2007-2016,

Martin J. Ball (ed.), **The Routledge Handbook of Sociolinguistics around the World**, 2010,

---

O profesor da materia ha fornecer tanto bibliografía xeral como particular de cada tema.

---

### **Recomendacións**

---

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Lingüística: Introdución á lingüística aplicada/V01G400V01102

Lingüística: Lingüística xeral/V01G400V01204

---

#### **Outros comentarios**

Recomendase utilizar con frecuencia a biblioteca da nosa Facultade de Filoloxía e Tradución, que baixo a cota 801:316 ten unha boa sección de obras de Sociolingüística.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Retórica e poética**

Materia	Retórica e poética			
Código	V01G400V01402			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina Literatura española e teoría da literatura			
Coordinador/a	Suárez Briones, Beatriz Ledo Lemos, Francisco José			
Profesorado	Ledo Lemos, Francisco José Suárez Briones, Beatriz			
Correo-e	bsuarez@uvigo.es ledolemos@uvigo.es			
Web	<a href="http://webs.uvigo.es/ledolemos">http://webs.uvigo.es/ledolemos</a>			
Descrición	Introdución, dende unha perspectiva esencialmente práctica á teoría literaria e á retórica clásica grecolatina. xeral			

**Competencias**

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Mellora da capacidade de comunicación en español, galego e portugués en diferentes contextos profesionais, traballando as destrezas de comprensión e expresión orais e escritas.
B10	Integrar coñecementos e poder desenvolver un proceso de comunicación sólido a partir dunha información que, aínda que sexa incompleta, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas ao proceso comunicativo.
C7	Coñecemento das correntes teóricas e metodolóxicas da teoría e crítica literaria.
C9	Coñecemento de retórica e estilística.
C17	Coñecemento teórico e práctico dos dicionarios do español/galego/portugués nos seus diferentes formatos.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Capacidade de xerar novas ideas.
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D8	Capacidade de análise e síntese.
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D10	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Expresarse persuasivamente de palabra e por escrito.	A1	B4	C7	D2
	A2	B10	C9	D3
	A5		C17	D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12

**Contidos**

Tema
------

Retórica Clásica Grecolatina

A) O contexto teórico e histórico da retórica: O contexto histórico e cultural do xurdimento e da evolución da retórica: Philosophoi / Rhetores. A retórica como máquina de facer discursos / a retórica como medio de avaliar a verdade.

B) A técnica retórica: Partitiones oratoriae: tria genera; inventio (topoi); dispositio; elocutio; memoria e actio.

C) Creación e análise de discursos.

1. Poética e teoría literaria

1.1. A Poética como Teoría da literatura.  
1.2. Breve historia da Poética.

2. A Poética como dispositio

2.1. A lingua literaria  
2.2. Figuras retóricas

3. A análise literaria

3.1. Texto = tecido. Escribir. Ler

**Planificación**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	18	0	18
Estudos/actividades previos	0	102	102
Outros	26	0	26
Outras	4	0	4

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

	Descrición
Sesión maxistral	Presentación oral ó alumnado dos conceptos novos que este deberá logo aplicar. O alumnado semipresencial deberá acudir á primeira sesión, de presentación, de cada una das materias Retórica / Poética, impartidas por profesorado distinto.
Estudos/actividades previos	Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de exercicios que se realizarán de forma autónoma por parte do alumnado. O alumnado semipresencial deberá presentar os exercicios da materia.
Outros	Posta en común, revisión e discusión das análises e dos textos creados polo alumnado. O alumnado semipresencial deberá presentar publicamente polo menos un traballo en cadansúa parte da materia

**Atención personalizada**

Metodoloxías	Descrición
Outros	Por medio de Faitic, tanto o alumnado presencial como o semipresencial dispón de información sobre os contidos das clases e dos materiais correspondentes. Como é lóxico, ademais de se poder plantexar dúbidas e propostas nas clases, tamén se poden facer consultas nas titorías (ben en persoa, no horario previsto, ben por medio de Internet en horario a convir) e por medio do correo electrónico.
Estudos/actividades previos	Por medio de Faitic, tanto o alumnado presencial como o semipresencial dispón de información sobre os contidos das clases e dos materiais correspondentes. Como é lóxico, ademais de se poder plantexar dúbidas e propostas nas clases, tamén se poden facer consultas nas titorías (ben en persoa, no horario previsto, ben por medio de Internet en horario a convir) e por medio do correo electrónico.
Probas	Descrición
Outras	Por medio de Faitic, tanto o alumnado presencial como o semipresencial dispón de información sobre os contidos das clases e dos materiais correspondentes. Como é lóxico, ademais de se poder plantexar dúbidas e propostas nas clases, tamén se poden facer consultas nas titorías (ben en persoa, no horario previsto, ben por medio de Internet en horario a convir) e por medio do correo electrónico.

**Avaliación**

Descrición	Cualificación Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---



OutrosExercicios indicados para as clases prácticas, que se revisarán e comentarán nestas: traballos tutelados, análise de textos; elaboración de pezas retóricas, etc.	50	A1 A2 A5	B4 B10	C7 C9 C17	D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12
OutrasDúas probas sobre o total de cada unha das dúas partes da materia (poética e teoría literaria / retórica clásica). A súa estrutura e contidos será semellante á dos exercicios realizados nas clases prácticas.	50	A1 A2 A5	B4 B10	C7 C9 C17	D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12

### Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado semipresencial pode ser avaliado, se así o desexa, exclusivamente sobre a proba final de cada unha das dúas partes da materia.

### Bibliografía. Fontes de información

- Albaladejo, Tomás, **Retórica**, 1989,  
Azaustre & Casas, **Manual de Retórica Española**, 1997,  
Barthes, Roland, "**L'Ancienne rhétorique: aide-mémoire**", **Communications**, vol. XVI, pp. 172-223, 1970,  
GUPO Mi, **Retórica general**, 1987,  
Hernández Guerrero, José Antonio & Ma. Carmen García Tejera, **Historia breve de la retórica**, 1994,  
Lausberg, Heinrich, **Manual de Retórica Literaria (3 vol.)**, 1966-1968,  
LAUSBERG, Heinrich, **Elementos de Retórica literaria**, 1975,  
López Eire, Antonio, **Esencia y objeto de la retórica**, 1996,  
López Eire, Antonio & J. Santiago de Guervós, **Retórica y comunicación política**, 2000,  
Marrou, J.I., **Historia de la educación en la Antigüedad**, 1985,  
MORATARA GARAVELLI, Bice, **Manual de Retórica**, 1991,  
Murphy, **Sinopsis histórica de la retórica clásica**, 1998,  
PARAÍSO LEAL, Isabel, **Psicoanálisis de la experiencia literaria**, 1994,  
Perelman & Olbrechts-Tyteca, **Tratado de la argumentación. La nueva retórica**, 1989,  
Pujante, David, **Manual de retórica**, 2003,  
REIS, Carlos, **Técnicas de análise textual**, 1987,  
Romo Feito, Fernando, **Un paseo por la retórica clásica**, 2005,  
SPANG, Kurt, **Fundamentos de Retórica Literaria y publicitaria**, 1991,  
Solana Dueso, José, **Los sofistas. Testimonios y fragmentos.**, 2013,  
YLLERA, Alicia, **Estilística, poética y semiótica literaria**, 1974,

Esta bibliografía é parcial. Ningún destes libros é material de estudo completo; e para cuestións puntuais que requiran materiais de estudo diferentes, estes serán presentados polo profesorado.

### Recomendacións

#### Materias que se recomenda ter cursado previamente

- Filosofía: Introducción ás ciencias humanas e sociais/V01G400V01103  
Literatura: Crítica literaria/V01G400V01205  
Literatura: Introducción aos estudos literarios/V01G400V01104  
Literatura: Teoría da literatura/V01G400V01203  
Latín e literatura grecolatina/V01G400V01403

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Latín e literatura grecolatina**

Materia	Latín e literatura grecolatina			
Código	V01G400V01403			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Ledo Lemos, Francisco José			
Profesorado	Ledo Lemos, Francisco José			
Correo-e	ledolemos@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introdución á cultura grecolatina xeral			

**Competencias**

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B5	Capacidade do estudantado para comprender as interrelacións pertinentes entre os diversos ámbitos de estudo que integran o título.
B6	Ser quen de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar á contorna propia na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
B9	Posuír as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando de xeito autónomo baseándose nos coñecementos adquiridos e no uso das novas tecnoloxías.
C4	Coñecemento básico da lingua latina e a súa cultura.
C5	Coñecemento dos conceptos e métodos da análise lingüística.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Capacidade de xerar novas ideas.
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D8	Capacidade de análise e síntese.
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D10	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traducir, sen axuda do dicionario, textos latinos medievais e textos latinos clásicos ou renacentistas de dificultade baixa e media-baixa, e, coa axuda do dicionario e instrumentos gramaticais, textos latinos clásicos de dificultade media e alta.	A1	B5	C4	D2
	A2	B9	C5	D6
	A5			D8
				D11 D12
Recoñecer e comentar a estrutura sintáctica dun texto en latín e as súas peculiaridades fonéticas, morfolóxicas ou léxicas.	A1	B5	C4	D2
	A2	B6	C5	D6
	A5	B9		D8
				D9
				D11
				D12

Percibir a continuidade e a innovación respecto á lingua orixinaria que presentan as linguas romances nos diferentes aspectos do léxico, a fonética e a gramática.	A1 A2 A5	B5 B6 B9	C4 C5	D3 D6 D8 D9 D12
Situar no seu contexto cronolóxico e cultural os principais autores e obras das literaturas grecolatinas.	A1 A2 A5	B5 B6 B9	C4	D2 D3 D9 D10 D12

## Contidos

Tema	
Lingüística	O contexto histórico do latín. A gramática Latina: fonética, morfoloxía, sintaxe. Vocabulario. Tradución de textos.
Historia da literatura Grecolatina	Homero e as orixes da literatura Grega. A Época Arcaica Grega: Lírica, Iambo e Elexía. A Época Clásica Grega. O Helenismo. As orixes da literatura latina. A comedia latina: Plauto e Terencio. O final da República. A época de Augusto. Literatura latina do principado. A literatura grega de época imperial. Pagáns e cristianos na fin da antigüidade clásica.

## Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	17	0	17
Seminarios	17	0	17
Outros	0	102	102
Probos de resposta curta	6	0	6
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	4	0	4
Outras	4	0	4

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicacións teóricas estruturadas, a cargo do profesor, dirixidas ó conxunto dos alumnos. Os alumnos poden plantexar preguntas ou suxestións.
Seminarios	Posta en común das lecturas ou das traducións. O alumnado deberá participar activamente, presentando as conclusións do seu traballo e discutindo as dos compañeiros.
Outros	Estudar materiais didácticos. Ler obras literarias. Ler bibliografía especializada. Facer traducións. Facer consultas ó profesor. Buscar materiais nunha biblioteca. Buscar materiais en Internet.  O traballo persoal dos alumnos, tanto presenciais como semipresenciais, ten como complemento e guía unha páxina en "Faitic". Nela, os alumnos poden encontrar o seguinte:  1) Material teórico e práctico para estudar e practicar todos os aspectos tratados nas clases: 1a - Apuntamentos teóricos e cadros sobre todas as cuestións gramaticais. 1b - Vocabularios e exercicios para facer por escrito. 1c - Exercicios para facer no ordenador.  2) Cuestionarios de autoevaluación.  3) Unha "bitácora" na que se irá indicando, semana a semana, qué se explicou e traballou nas clases, qué se recomenda estudar, ler e practicar para esa semana, e qué material (con hipervínculos ós contidos da bitácora) se debe utilizar.

## Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Outros Mediante un correo electrónico semanal, cada alumno é informado do que se explicou e practicou nas clases, e do que se recomenda estudar para esa semana. Esta información queda recollida en Faitic na chamada "bitácora", con hipervínculos ós materiais (apuntamentos, exercicios[]). Deste xeito, os alumnos semipresenciais (e tamén os alumnos presenciais que, polo motivo que sexa, non poidan asistir nun momento dado) teñen en todo momento coñecemento do que se fai nas clases, e dispoñen do material para preparalo pola súa conta. Os alumnos, tanto presenciais como semipresenciais, sempre poden plantexar preguntas publicamente nas clases, ou privadamente (sexa nas titorías presenciais, sexa por medio de Internet).

Probas	Descrición
Probas de resposta curta	Mediante un correo electrónico semanal, cada alumno é informado do que se explicou e practicou nas clases, e do que se recomenda estudar para esa semana. Esta información queda recollida en Faitic na chamada "bitácora", con hipervínculos ós materiais (apuntamentos, exercicios[]). Deste xeito, os alumnos semipresenciais (e tamén os alumnos presenciais que, polo motivo que sexa, non poidan asistir nun momento dado) teñen en todo momento coñecemento do que se fai nas clases, e dispoñen do material para preparalo pola súa conta. Os alumnos, tanto presenciais como semipresenciais, sempre poden plantexar preguntas publicamente nas clases, ou privadamente (sexa nas titorías presenciais, sexa por medio de Internet).
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Mediante un correo electrónico semanal, cada alumno é informado do que se explicou e practicou nas clases, e do que se recomenda estudar para esa semana. Esta información queda recollida en Faitic na chamada "bitácora", con hipervínculos ós materiais (apuntamentos, exercicios[]). Deste xeito, os alumnos semipresenciais (e tamén os alumnos presenciais que, polo motivo que sexa, non poidan asistir nun momento dado) teñen en todo momento coñecemento do que se fai nas clases, e dispoñen do material para preparalo pola súa conta. Os alumnos, tanto presenciais como semipresenciais, sempre poden plantexar preguntas publicamente nas clases, ou privadamente (sexa nas titorías presenciais, sexa por medio de Internet).
Outras	Mediante un correo electrónico semanal, cada alumno é informado do que se explicou e practicou nas clases, e do que se recomenda estudar para esa semana. Esta información queda recollida en Faitic na chamada "bitácora", con hipervínculos ós materiais (apuntamentos, exercicios[]). Deste xeito, os alumnos semipresenciais (e tamén os alumnos presenciais que, polo motivo que sexa, non poidan asistir nun momento dado) teñen en todo momento coñecemento do que se fai nas clases, e dispoñen do material para preparalo pola súa conta. Os alumnos, tanto presenciais como semipresenciais, sempre poden plantexar preguntas publicamente nas clases, ou privadamente (sexa nas titorías presenciais, sexa por medio de Internet).

Avaliación		Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminarios	Os exercicios sobre lingua ou literatura realizados e recollidos (traducións, comentarios[]).	20	A1 A2	B5 B6 B9	C4 C5	D3 D6 D9 D10 D11	
Probas de resposta curta	Nas clases prácticas pasaranse "tests" das lecturas e dos coñecementos gramaticais	25	A1 A2 A5	B5 B9	C4 C5	D8	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Tradución e comentario (lingüístico e histórico) de textos latinos. Recoñecemento e contextualización (dentro da obra á que pertence, e con respecto ó autor e época literaria) de fragmentos de obras literarias grecolatinas (en tradución ó galego ou castelán).	50		B5 B6 B9	C4 C5	D2 D3 D6 D8 D9	
Outras	A participación será tida en conta para a puntuación final.	5	A1 A2 A5				

### Outros comentarios sobre a Avaliación

Tanto na última semana lectiva, como nas datas oficiais de xullo marcadas para a segunda convocatoria haberá unha proba do conxunto da materia. Os alumnos semipresenciais, en caso de non poder asistir a ningunha das clases prácticas nas que se efectuarán probas parciais, poden ser avaliados exclusivamente sobre esta proba de conxunto. No caso de que algún alumno semipresencial poida realizar algunhas das probas parciais, estas poden ser tidas en conta proporcionalmente para a nota final.

### Bibliografía. Fontes de información

Ørberg, Hans H., **Lingua Latina: Familia Romana**,

## LINGÜÍSTICA LATINA

Baldi, PH., 2002, *The Foundations of Latin*, Berlin . New York.

Bassols de Climent, M., 1981, *Fonética latina*, con un apéndice de «fonemática latina» por S. Mariner Bigorra, Madrid

Beltrán, J. A. (1999): *Introducción a la Morfología Latina*, Zaragoza: Universidad de Zaragoza.

Ernout, A. / Thomas, F. 1964 (=1953(2)): *Syntaxe latine*, Paris: Klincksieck.

Pinkster, H. 1995. *Sintaxis y semántica del latín*. Madrid: Ediciones Clásicas.

Sihler, A. L. (1995): *New comparative grammar of Greek and Latin*, Oxford: Oxford University Press.

Woodcock, E. C. 1959. *A New Latin Syntax*. London: Methuen.

## LITERATURA GRIEGA

Bowra, C. M. , *Introducción a la Literatura Griega*, Madrid 1968

Cataudella Q., *Historia de la Literatura Griega*, Barcelona 1967

Easterling, P. E. & B. M. W. Knox (eds.), *Historia de la Literatura Clásica. Cambridge University, I: Literatura Griega*, Madrid 1990

Jaeger, W., *Paideia*. México 1974<sup>3</sup>

Konstan, David, *Sexual Symmetry: Love in the Ancient Novel and Related Genres*. Princeton: Princeton University Press, 1994.

López Férez, J. A. (ed.), *Historia de la Literatura Griega*, Madrid 1988

Nestle, W., *Historia del espíritu griego*, Barcelona 1961

Rossi, L.C., *Letteratura Greca*, Florencia 1995

Albrecht, M. von: *Historia de la literatura romana: desde Andronico hasta Boecio*. Barcelona: Herder 2 vols. 1997-9.

Bayet, J., *Literatura latina*. Barcelona: Ariel, 1985.

Bickel, E., *Historia de la literatura romana*. Madrid: Gredos, 2009

Cavallo, G. et alii (eds.): *Lo Spazio letterario di Roma antica*, vol. I-V, Roma 1989-2009. *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* (ANRW), edición progresiva desde 1981.

Conte, G. B. (et al.) *Letteratura latina. Manuale storico dalle origini alla fine dell'impero romano*, Florencia 1992 = *Latin Literature. A History*, Baltimore/Londres 1994.

Kenney, E. J., y Clausen, W. v., *Historia de la Literatura clásica. II. Literatura latina*, (Cambridge University), versión española de E. Bombín, Madrid 1989.

La Penna, A., *La cultura letteraria a Roma*. Laterza. Bari-Roma, 2001

Montanari, F. (ed.) *La poesía latina. Forme, autori, problemi*. Roma: Carocci, 2002.

Pociña, A. *Comienzos de la poesía latina: épica, tragedia, comedia*. Madrid. Editorial Coloquio, 1988

## MITOLOGÍA Y RELIGIÓN

Grimal, P., *Diccionario de mitología griega y romana*, Barcelona, 1982.

Requena Jiménez, Miguel: *El emperador Predestinado. Los presagios de poder en época imperial romana*, Fundación Pastor de Estudios Clásicos, Madrid, 2001

Tupet, A.M., *La Magie dans la poésie Latine des origines jusqu'à la fin du règne d'Auguste*. Paris: Les Belle Lettres, 2009 (2a ed.).

## **EPIGRAFÍA LATINA**

Cugusi P., 1985, *Aspetti letterari dei Carmina Latina Epigraphica*, Bologna.

Hoyo J. del □ Gómez Pallarès J. (eds.), 2002, *Asta ac Pellege* (50 años de la publicación de Inscripciones hispanas en verso, de S. Mariner), Madrid.

Kovaliov S. I., 1975, *Historia de Roma*, Madrid.

López de Ayala M<sup>a</sup> J., 1991, *Introducción a la ortografía latina*, Madrid.

Pisani V., 1975, *Testi latini arcaici e volgari con commento glottologico*, Torino.

Sandys J. E., 1927, *Latin Epigraphy (An Introduction to the Study of Latin Inscriptions)*, Cambridge.

Curtius, E. R., *Literatura europea y Edad Media Latina*. Madrid: FCE, 1987

Hight, G., *La tradición clásica*. México. Fondo de Cultura Económica, 1986

Lida de Malkiel, M. R. *La tradición clásica en España*. Barcelona: Ariel. 1975

---

### **Recomendaciones**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Literatura comparada**

Materia	Literatura comparada			
Código	V01G400V01404			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Literatura española e teoría da literatura			
Coordinador/a	González Maestro, Jesús			
Profesorado	González Maestro, Jesús			
Correo-e	maestro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento científico da Literatura Comparada como metodoloxía da Teoría da Literatura.			

**Competencias**

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacitación do estudantado para que adquira coñecementos lingüísticos e literarios.
B2	Adquisición dos fundamentos metodolóxicos e críticos que permita ao estudantado acceder ao exercicio da actividade profesional cunha formación versátil e interdisciplinar.
B5	Capacidade do estudantado para comprender as interrelacións pertinentes entre os diversos ámbitos de estudo que integran o título.
C3	Coñecemento da literatura galega, española e portuguesa.
C6	Coñecemento dos conceptos e métodos da análise literaria.
C9	Coñecemento de retórica e estilística.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Capacidade de xerar novas ideas.
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D8	Capacidade de análise e síntese.
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D10	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.
D13	Capacidade para avaliar criticamente a bibliografía consultada e para encadrala nunha perspectiva teórica.

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Complementar a perspectiva estritamente nacional e *filolóxica do estudo da literatura a partir da indagación en interrelacións contraídas polas literaturas entre si e polas literaturas e outras artes e discursos.	A1	B1	C3	D2
	A2	B2	C6	D3
	A5	B5	C9	D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D13

**Contidos**

Tema	
------	--

1. Definición de Literatura Comparada.	1.1. A Literatura Comparada como Idea. 1.2. A Literatura Comparada como Concepto. 1.3. A Literatura Comparada segundo o Materialismo Filosófico como Teoría da Literatura.
2. A Literatura Comparada no Espazo Estético.	2.1. A Literatura Comparada no eixo sintáctico: medios, modos e obxectos. 2.2. A Literatura Comparada no eixo semántico: mecanicismo, xenialidade e loxidade. 2.3. A Literatura Comparada no eixo pragmático: autoloxismos, dialoxismos e normas.
3. *Ontoloxía da Literatura Comparada.	3.1. Do núcleo e as orixes do proxecto comparatista. 3.1.1. As poéticas da Ilustración e o Romanticismo. 3.1.2. A disolución da poética mimética. 3.1.3. A polémica entre Clásicos e Románticos. 3.1.4. O liberalismo e o pensamento idealista. 3.1.5. A nova concepción romántica da Historia. 3.1.6. O desenvolvemento do método comparatista nas ciencias naturais. 3.2. Do corpo ontolóxico e doxográfico do comparatismo literario. 3.2.1. O dominio francés: desde a Historia Literaria. 3.2.2. O Hispanismo alemán como Modelo Comparatista. 3.2.3. O dominio norteamericano: cara á Teoría Literaria. 3.3. Do curso historiográfico da Literatura Comparada. 3.4. A Literatura Comparada é unha invención europea, unha construción nacionalista e unha interpretación etic da literatura. 3.4.1. Interpretación da Literatura Comparada como invención europea. 3.4.2. Interpretación da Literatura Comparada como construción nacionalista. 3.4.3. Interpretación etic da literatura no contexto da Literatura Comparada.
4. Gnoseoloxía da Literatura Comparada. Primeira parte.	4.1. Crítica do concepto goethiano de Weltliteratur. 4.2. Crítica do concepto tradicional de Literatura Comparada. 4.3. Crítica do principio de identidade entre Teoría da Literatura e Literatura Comparada. 4.4. Crítica de modelos e taxonomías. 4.4.1. Xenoloxía literaria: os xéneros. 4.4.2. Morfoloxía literaria: procedementos. formais. 4.4.3. Tematoloxía literaria: os temas e motivos literarios. 4.4.4. As relacións e influencias literarias: internacionalidade. 4.4.5. Historia e periodoloxía: as configuracións históricas.

### Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	30	50
Traballos de aula	20	30	50
Presentacións/exposicións	6	6	12
Prácticas en aulas de informática	0	36	36
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesor explicará os contidos da materia. A continuación, o alumnado deberá expor preguntas, obxeccións, críticas, valoracións. Penalizarase a pasividade en clase, ou a ausencia de intervencións. O alumnado debe facer preguntas ao profesor constantemente sobre os contidos da materia. O alumnado semipresencial poderá seguir as sesións maxistras a través de internet, correo electrónico e as gravacións das sesións que o profesor fará públicas. O profesor informará o alumnado das ligazóns de internet onde poderá acceder ás sesións maxistras gravadas.
Traballos de aula	Traballos de análise literaria dos textos presentados polo profesor nas clases. O alumnado semipresencial poderá expor este tipo de traballos cando desexe asistir a clase.
Presentacións/exposicións	Exposición oral do traballo de investigación da materia, pondo especial énfase na claridade expositiva e no uso dun rexistro lingüístico adecuado á situación. O alumnado semipresencial poderá expor este tipo de traballos cando desexe asistir a clase.



Prácticas en aulas de informática	Proporcionarase ao alumnado materiais de traballo, que requirirán o uso de equipos informáticos, ou dunha aula informática: documentación, información, exercicios, materiais docentes e recursos audiovisuais (vídeos docentes, dispoñibles en UVIGO TV). Será necesario o uso de correo electrónico para recibir a información que enviará semanalmente o profesor. O alumnado semipresencial debe prestar máxima atención a este tipo de traballos, que constitúe a súa principal fonte de formación. Todo tipo de alumnado, presencial e semipresencial, disporá en todo momento de atención personalizada a través de internet e correo electrónico, dentro do horario laboral e calendario laboral do profesor.
-----------------------------------	---

### Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O profesor orientará ao alumnado antes de cada exposición pública dun traballo, e antes de cada exercicio ou proba explicará os contidos e método correspondentes. O profesor esixirá ao alumnado unha participación activa nas clases, promoverá a intervención do alumnado, e valorará moi positivamente a presenza activa nas clases (non a presenza pasiva). Valorarase moito a pertinencia e calidade das intervencións. O profesor insistirá constantemente en que o alumnado #expor preguntas, faga intervencións, e #desenvolver o seu interese científico e académico polos contidos da materia. O profesor estará aberto, sempre, a toda suxestión, indicación ou comunicación, que o alumnado estime oportuno transmitirille, a fin de mellorar as condicións en que se desenvolve o curso. O profesor está a disposición do alumnado, en horario e calendario laboral, a través do seu correo electrónico: maestro@uvigo.es. O alumnado semipresencial poderá expor estes traballos de clase cando desexe asistir a clase.
Traballos de aula	O profesor orientará ao alumnado antes de cada exposición pública dun traballo, e antes de cada exercicio ou proba explicará os contidos e método correspondentes. O profesor esixirá ao alumnado unha participación activa nas clases, promoverá a intervención do alumnado, e valorará moi positivamente a presenza activa nas clases (non a presenza pasiva). Valorarase moito a pertinencia e calidade das intervencións. O profesor insistirá constantemente en que o alumnado #expor preguntas, faga intervencións, e #desenvolver o seu interese científico e académico polos contidos da materia. O profesor estará aberto, sempre, a toda suxestión, indicación ou comunicación, que o alumnado estime oportuno transmitirille, a fin de mellorar as condicións en que se desenvolve o curso. O profesor está a disposición do alumnado, en horario e calendario laboral, a través do seu correo electrónico: maestro@uvigo.es. O alumnado semipresencial poderá expor estes traballos de clase cando desexe asistir a clase.
Prácticas en aulas de informática	O profesor orientará ao alumnado antes de cada exposición pública dun traballo, e antes de cada exercicio ou proba explicará os contidos e método correspondentes. O profesor esixirá ao alumnado unha participación activa nas clases, promoverá a intervención do alumnado, e valorará moi positivamente a presenza activa nas clases (non a presenza pasiva). Valorarase moito a pertinencia e calidade das intervencións. O profesor insistirá constantemente en que o alumnado #expor preguntas, faga intervencións, e #desenvolver o seu interese científico e académico polos contidos da materia. O profesor estará aberto, sempre, a toda suxestión, indicación ou comunicación, que o alumnado estime oportuno transmitirille, a fin de mellorar as condicións en que se desenvolve o curso. O profesor está a disposición do alumnado, en horario e calendario laboral, a través do seu correo electrónico: maestro@uvigo.es. O alumnado semipresencial poderá expor estes traballos de clase cando desexe asistir a clase.
Presentacións/exposicións	O profesor orientará ao alumnado antes de cada exposición pública dun traballo, e antes de cada exercicio ou proba explicará os contidos e método correspondentes. O profesor esixirá ao alumnado unha participación activa nas clases, promoverá a intervención do alumnado, e valorará moi positivamente a presenza activa nas clases (non a presenza pasiva). Valorarase moito a pertinencia e calidade das intervencións. O profesor insistirá constantemente en que o alumnado #expor preguntas, faga intervencións, e #desenvolver o seu interese científico e académico polos contidos da materia. O profesor estará aberto, sempre, a toda suxestión, indicación ou comunicación, que o alumnado estime oportuno transmitirille, a fin de mellorar as condicións en que se desenvolve o curso. O profesor está a disposición do alumnado, en horario e calendario laboral, a través do seu correo electrónico: maestro@uvigo.es. O alumnado semipresencial poderá expor estes traballos de clase cando desexe asistir a clase.

### Avaliación

Descrición	Cualificación Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---

Sesión maxistral	Valorarase a atención e a capacidade para intervir nas clases tras as intervencións do profesor, propondo ou rebatendo ideas, ou manifestando dúbidas ou dificultades de comprensión. Valorarase moito a participación nas clases. O alumnado semipresencial está exento de seguir presencialmente as sesións maxistrais, pero si ten a obrigaçión de seguir as sesións maxistrais nas gravacións que ofrece o profesor e das que informará oportunamente vía correo electrónico.	10	A1 B1 C3 D2 A2 B2 C6 D3 A5 B5 C9 D6 D8 D9 D10 D11 D12 D13
Traballos de aula	Valorarase o resultado final do traballo na aula: a seriedade e a capacidade crítica. Penalizarase o plaxio, e advírtese que o plaxio é un delito contra a propiedade intelectual e contra a propiedade industrial. O plaxio, ou copia intencional non declarada, en todo ou en parte, en calquera tipo de traballo ou exame, suporá un cero nesa proba. Alegar descoñecemento do que é un plaxio non eximirá á persoa que plaxie de responsabilidade legal. Dependendo da gravidade do plaxio, o profesor poderá interpor un recurso nos tribunais conforme aos dereitos establecidos na Lei 21/2014, de 4 de novembro, pola que se modifica o texto refundido da Lei de Propiedade Intelectual, aprobado por Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, e a Lei 1/2000, de 7 de xaneiro, de Enjuiciamiento Civil. O alumnado semipresencial poderá expor este tipo de traballos cando desexe asistir a clase.	10	A1 B1 C3 D2 A2 B2 C6 D3 A5 B5 C9 D6 D8 D9 D10 D11 D12 D13
Presentacións/exposicións	Valorarase a seriedade, o rigor, a orixinalidade e o uso dunha linguaxe adecuada, escrupulosamente correcto e preciso. Valorarase a calidade de ideas e o manexo dos coñecementos adquiridos en clase. O alumnado semipresencial poderá expor este tipo de traballos cando desexe asistir a clase.	10	A1 B1 C3 D2 A2 B2 C6 D3 A5 B5 C9 D6 D8 D9 D10 D11 D12 D13
Prácticas en aulas de informática	Todo o alumnado debe facer as prácticas correspondentes ás aulas de informática, porque só a través de uso desta tecnoloxía poderá preparar adecuadamente os contidos do curso. As prácticas en aulas de informática son absolutamente decisivas para o alumnado semipresencial, xa que a través destas prácticas recibirá a maior parte da información do curso.	10	A1 B1 C3 D2 A2 B2 C6 D3 B5 C9 D6 D8 D9 D10 D11 D12 D13
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	O exame final é obrigatorio para todo o alumnado, sexa presencial, sexa semipresencial. Este exame final computará un 60% sobre a cualificación final.	60	A1 B1 C3 D2 A2 B2 C6 D3 A5 B5 C9 D6 D8 D9 D10 D11 D12 D13

### **Outros comentarios sobre a Avaliación**

Se o alumno/a alumna presencial prevé a imposibilidade puntual de asistencia a clase, deberá comunicarllo ao profesor e xustificalo. As ausencias inxustificadas valoraranse moi negativamente.

A presencialidade implica e permite unha avaliación continua e esixe ao alumnado: 1) seguimento das sesións maxistrais e preguntas na aula sobre o contido de tales sesións (10%); 2) traballos na aula (10%); 3) prácticas en aulas de informática (10%); 4) presentacións, exposicións e intervencións orais en clase (10%); e 5) exame final (60%)

A semipresencialidade non esixe da avaliación continua e esixe ao alumnado un exame final que supón o 60% da cualificación. O 40% restante corresponderá aos traballos que puidesen facer ou presentar ao longo do curso.

O exame celebrárase durante a última clase do curso, dentro do horario e do calendario académicos. A proba constará de preguntas e exercicios sobre os contidos e lecturas do programa. O mesmo tipo de proba ou exame terá lugar na convocatoria de xullo e seguintes.

O exame final supón o 100% da cualificación a partir da segunda convocatoria (xullo) incluída, e seguintes, e o alumnado

que se presente terá que examinarse da totalidade dos contidos da materia, conforme ao programa contido na guía docente.

---

## **Bibliografía. Fontes de información**

---

- Aullón de Haro, Pedro (ed.) (2012), *Metodoloxías comparatistas y Literatura comparada*, Madrid, Dykinson.
- Guillén, Claudio (1985), *Entre lo uno y lo diverso. Introducción a la literatura comparada*, Barcelona, Grijalbo.
- Guillén, Claudio (1998), *Múltiples moradas. Ensayo de Literatura Comparada*, Barcelona, Tusquets.
- Maestro, Jesús G. (2007), *Las ascuas del Imperio. Crítica de las Novelas ejemplares de Cervantes desde el materialismo filosófico*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo.
- Maestro, Jesús G. (2008), *Idea, concepto y método de la Literatura Comparada. Desde el Materialismo Filosófico como Teoría de la Literatura*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo.
- Maestro, Jesús G. (2009), *Crítica de los géneros literarios en el Quijote. Idea y concepto de "género" en la investigación literaria*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo. Vol. 7 dela serie *Crítica de la Razón Literaria*.
- Maestro, Jesús G. (2012), *Genealogía dela Literatura. De los orígenes de la Literatura, construcción histórica y categorial, y destrucción posmoderna, de los materiales literarios*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo.
- Rodríguez Adrados, Francisco (2013), *El río de la literatura. De Sumeria y Homero a Shakespeare y Cervantes*, Barcelona, Ariel.
- Romero López, Dolores (ed.) (1998), *Orientaciones en literatura comparada*, Madrid, Arco-Libros.
- Vega Ramos, María José y Carbonell, Neus (1998), *La literatura comparada. Principios y métodos*, Madrid, Gredos.

---

## **Recomendacións**

---

### **Outros comentarios**

---

O profesor recomendará ao alumnado a visualización de diferentes vídeos docentes, relacionados coa materia. Así mesmo, o profesor advirte ao alumnado que as clases serán gravadas (excepto as clases prácticas, ou aquelas secuencias de calquera clases nas que interveña o alumnado), e que as clases gravadas estarán dispoñibles en internet para uso do alumnado e para todo tipo de público, en réxime totalmente aberto. Dado que as clases gravaranse, esíxese ao alumnado un especial respecto e silencio durante a gravación, evitando facer ruídos e evitando comportamentos inadecuados ou improcedentes, que, de producirse, someteranse as disposicións e procedementos legais existentes. Advírtese que o profesor está a realizar un traballo para o alumnado, o que esixe por parte de leste un respecto e, tamén, unha colaboración.

No caso do réxime presencial, a avaliación continua esixe ao alumnado sobre todo a participación activa nas clases, intervencións adecuadas e pertinentes, e exposicións orais continuadas ao longo do curso.

O profesor levará un control rigoroso de asistencia presencial ás clases, mediante a firma e rexistro de asistencia de cada estudante.

A asistencia pasiva ás clases, a asistencia muda, sen intervencións orais nin exposición de traballos, especialmente nas clases prácticas, será obxecto de cualificacións negativas. Esíxese ao alumnado unha implicación e unha participación explícitas nas clases. Esíxese ao alumnado que expoña preguntas, dúbidas e cuestións relacionadas cos contidos da materia. Esíxese ao alumnado que interveña activamente nas clases. Valorarase moi negativamente a presenza pasiva, muda ou inactiva ás clases.

A presenza pasiva ou inactiva nas clases de forma continuada suporá a suspensión da avaliación continua, pois os resultados de tal avaliación serán nulos.

Esixirase ao alumnado o uso e manexo de novas tecnoloxías: internet, consulta de vídeos e conferencias gravadas en vídeo, así como outros materiais que serán obxecto de avaliación tras a súa exposición e referencia nas clases.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Literatura en lingua española**

Materia	Literatura en lingua española			
Código	V01G400V01405			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Literatura española e teoría da literatura			
Coordinador/a	Fariña Busto, Maria Jesús			
Profesorado	Fariña Busto, Maria Jesús			
Correo-e	mbusto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Literatura española e hispanoamericana dos séculos XIX e XX			

**Competencias**

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacitación do estudantado para que adquira coñecementos lingüísticos e literarios.
B2	Adquisición dos fundamentos metodolóxicos e críticos que permita ao estudantado acceder ao exercicio da actividade profesional cunha formación versátil e interdisciplinar.
B5	Capacidade do estudantado para comprender as interrelacións pertinentes entre os diversos ámbitos de estudo que integran o título.
C3	Coñecemento da literatura galega, española e portuguesa.
C6	Coñecemento dos conceptos e métodos da análise literaria.
C9	Coñecemento de retórica e estilística.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Capacidade de xerar novas ideas.
D6	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D8	Capacidade de análise e síntese.
D9	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D10	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.
D11	Capacidade para elaborar textos orais e escritos de diferente tipo.
D12	Capacidade para localizar, manexar e aproveitar a información contida en bases de datos e outros instrumentos informáticos e internet.

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dalgúns fitos da literatura en lingua española con atención aos contextos socioculturais nos que se producen	A1	B1	C3	D2
	A2	B2	C6	D3
	A5	B5	C9	D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12

**Contidos**

Tema
------

1. Unha brevísimas aproximación ao Romanticismo español e hispanoamericano	1.1. Mariano José de Larra (Madrid, 1809-1837) Dous artigos: "Las casas nuevas" e "Vuelva usted mañana" 1.2. Esteban Echeverría (Arxentina, 1805-1851) Un relato: ""El matadero""
2. Novela e conto na segunda metade do século XIX	2.1. Características xerais 2.2. Emilia Pardo Bazán (A Coruña, 1851-1921) Catro contos: "El encaje roto", "Las medias rojas", "La argolla", "El clavo"
3. Modernismo e fin de século	3.1. Rubén Darío (Nicaragua, 1867-1916) -selección de textos-
4. Vanguardas e Xeración do 27	4.1. Vanguarda española e hispanoamericana 4.2. A Xeración do 27 -selección de textos-
5. Os diferentes xéneros literarios na segunda metade do século XX	5.1. España 5.1.1. Unha novela da inmediata posguerra: La familia de Pascual Duarte (1942), de Camilo José Cela (Iria Flavia/Padrón, 1916-2002) 5.1.2. Teatro social: La camisa (1962), de Lauro Olmo 5.1.3. Algunhas liñas na poesía das últimas décadas  5.2. Hispanoamérica 5.2.1. O boom da narrativa hispanoamericana Julio Cortázar (Arxentina, 1914-1984), "Continuidad de los parques" (de Final del juego, 1956) Gabriel García Márquez (Colombia, 1927-2014), "La viuda de Montiel" (de Los funerales de la Mamá Grande, 1962) Cristina Peri Rossi (Uruguay, 1941), "Darle margaritas a los cerdos" (de El museo de los esfuerzos inútiles, 1983)

## Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	16	36
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	6	10
Traballos de aula	16	64	80
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	16	18

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Presentación e explicación das características xerais das diferentes épocas, contextos, xéneros e autores e autoras do programa  O alumnado semipresencial recibirá a través do Faitic ou do correo-e a información necesaria para preparar os temas e cuestións desenvolvidas nestas sesións
Resolución de problemas e/ou exercicios	Posta en común da análise crítica dalgúns textos  No caso do alumnado semipresencial a resolución de exercicios terá lugar a través da plataforma virtual e nas sesións de titoría presencial, que serán tres ao longo do cuadrimestre (as datas comunicaranse ao comezar o curso)
Traballos de aula	Debate e exercicios sobre os aspectos máis significativos dos diferentes textos de lectura obligatoria
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencia / charla / seminario
Actividades introdutorias	Introdución á asignatura nos seus contidos e planificación docente  O alumnado semipresencial deberá asistir a esta actividade

## Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención será personalizada en todas as actividades levadas a cabo na aula, tanto na resolución de exercicios como nos debates, pero tamén en todo o proceso de preparación dos mesmos fora da aula. O alumnado semipresencial contará, igualmente, cunha atención personalizada en todas aquelas actividades que a precisen.

Traballos de aula	A atención será personalizada en todas as actividades levadas a cabo na aula, tanto na resolución de exercicios como nos debates, pero tamén en todo o proceso de preparación dos mesmos fora da aula. O alumnado semipresencial contará, igualmente, cunha atención personalizada en todas aquelas actividades que a precisen.
-------------------	---

<b>Avaliación</b>						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballos de aula	Avaliación da capacidade analítica, crítica e argumentativa a través de debates e comentario de textos	15	A1 A2	B1 B2 B5	C6	D8 D12
Probas de resposta curta	Resolución de preguntas breves sobre diferentes aspectos dos contidos da materia	20	A1 A2	B1 B2 B5	C6 C9	D6 D8 D9
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame. Proba escrita sobre algún aspecto das obras de lectura obligatoria, así como tamén comentarios dalgún fragmento das mesmas	65	A1 A2	B1 B2 B5	C3 C6 C9	D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12

### **Outros comentarios sobre a Avaliación**

#### 1. Avaliación continua (asistencia ás clases, 80%)

-A nota da primeira convocatoria resultará da suma das cualificación dos traballos de aula, as probas de resposta curta e un exame que terá lugar na última semana das clases e que constará de probas de resposta longa así como tamén dalgún comentario sobre un fragmento sacado dunha das obras de lectura obrigatoria.

Será requisito para aprobar cada unha destas actividades a correcta expresión oral e escrita, é dicir: uso pertinente dos signos de puntuación, corrección ortográfica, orde e claridade na exposición e limpeza dos exercicios.

#### 2. Avaliación única

As alumnas e alumnos que non poidan asistir ás clases terán que realizar, ademais do exame (coincidente en data co da avaliación continua), un traballo sobre algún aspecto relativo ós contidos da materia. Por esta razón, é importante que se pongan en contacto coa profesora ao comezo do cuadrimestre.

Neste caso, o valor do traballo será do 30% e o do exame do 70%, sendo preciso aprobar o exame para sumar a nota do traballo.

Proceden, igualmente, para aprobar, os requisitos indicados a propósito da avaliación continua.

#### 3. Semipresencialidade:

O alumnado que opte pola semipresencialidade deberá responder a probas de resposta curta e de resposta larga; as primeiras desenvolveranse a través da plataforma virtual e as segundas nunha data de exame que se celebrará na última semana das clases (a mesma que para a avaliación continua e a avaliación única). Deberá facer tamén un pequeno traballo (sobre algún tema ou aspecto relativo aos contidos da materia) no que por de manifesto a súa capacidade crítica e analítica. En todos os casos, a segunda convocatoria, en xullo, terá lugar na data oficial fixada pola Facultade. Nesta convocatoria, a avaliación realizarase a través de probas de resposta curta e de probas de desenvolvemento.

### **Bibliografía. Fontes de información**

1. As lecturas obrigatorias da asignatura aparecen indicadas na sección Contidos (apartado Subtemas). A bibliografía específica sobre cada tema e sobre cada lectura entregarase en clase ou a través do FAITIC.

#### **Literatura Española:**

Brihuega, Jaime, ed., *Manifiestos, proclamas, panfletos y textos doctrinales. Las vanguardias artísticas en España*, Madrid, Cátedra, 1979.

Lissorgues, Yves y Gonzalo Sobejano, eds., *Pensamiento y literatura en España en el siglo XIX*, Toulouse, Presses Universitaires du Mirail, 1998.

Romero Tobar, L., *Panorama crítico del romanticismo español*, Madrid, Castalia, 1994.

**Literatura Hispanoamericana:**

Gismero, Enrique, *Historia de la literatura española e hispanoamericana*, Vizcaya, Huerga y Fierro, 2009.

Íñigo Madrigal, Luis (coord.), *Historia de la Literatura Hispanoamericana*, Madrid, Cátedra, vol. 1 y 2 (varias reediciones).

---

**Recomendacións**

---

**Outros comentarios**

---

ALUMNADO ERASMUS: o nivel de esixencia será equivalente ao do alumnado propio e a súa avaliación realizarase a través do mesmo tipo de probas.

TITORÍAS: o horario de titorías comunicarase ao comezo do cuadrimestre. As consultas feitas por correo electrónico serán contestadas tamén dentro dese horario de titorías.

---